

Any II

Barcelona 30 de Janer de 1881

Núm. 21

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica 'ls días 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR - PROPIETARI	ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	CARLOS SANPONS Y CARBÓ	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	75 *	40 *	*	UNIÓ, 28	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	3 pesos forts
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						
Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y ademés lo franqueig						

SUMARI

TEXT.=CRÓNICA GENERAL, per Ramon E. Bassegoda. = NOSTRES GRABATS, per Eduard Tamaro. = CARTAS CONFIDENCIALS. Esbós d' una novelia (continuació), per Francesch de Boter. = EL DESERTOR (poesia), per R. Picó y Campanar. = VICENT JOAN MACIP, per Lluís Tramoyeres. = LA POMA Y LA CASTANYA (poesia), per Jaume Collell, Pbre.= CAIXAS Y ARQUITECTES, per T. = CONGRES CATALÀ DE JURISCONSULTS (continuació), per S. Ribot. = À LA TRISTESA, per Pau Bertran y Bros. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS. = BELLAS ARTS. GRABATS. = JOAN DE JOANES. = SKATING-RING. = CAPELLA ANGULAR DE SAN FRANCISCO XAVIER EN LA IGLESIA DE BETLEM.

CRÒNICA GENERAL

Ll espectacle altament consolador tinguerem ocasió de presenciar en la tarde del passat dimarts al dirigirnos al local qu' ocupa la redacció de LA ILUSTRACIÓ CATALANA. Un grup numerosíssim de persones que cap d' elles feya cara de pobre's disputava l' entrada de l' agència burràtil del senyor Juandó, l' qual no pogué contenir tan imponent invasió sinó ab l' auxili d' un piquet de guardias civils. Lo sofrir empentes y cops y trapitjadas pera anar a depositar diners, com ho feren los promovedors del moti de casa 'l senyor Juandó, es un espectacle de que no pensavam disfrutar per molts anys de vida que Deu nos concedis; consolador es en efecte pera l' temps en que vivim lo contemplar com encara hi haja qui posseixea tals nocions del diner. Fins ara sols sofrían eixas molesties los mendicants que anavan alcansar un bocí de caritat qu' en son testament hagués deixat algun ricatxo; y tot lo més pera lograr un puesto en la plassa de toros, en los días assenyalats en que trav-

JOAN DE JOANES

llés en Lagartijo ó qualsevol altre celebrat d' aquest gènere.

Ben satisfet pot quedar donchs le senyor Juandó del crèdit qu' ha arrivat a alcansar lo seu establiment y encara més deu quedarse lo senyor Gumà autor del projecte del Banc de Vila-nova que va delegar a tan acreditad agent la suscripció d' accions en Barcelona pera la empresa que tan felisment ha sabut portar a cap.

Y parlém en aqueixos termes perque l' entusiasme ab que han acudit los capitals a la crida del senyor Gumà es la esperança mes ben fundada que pot desitjarse per una empresa finançiera; tractava aquest senyor en una lluminosa memòria que va publicar al objecte de constituir la Societat de crèdit anomenada Banco de Villanueva d' emitir 5000 accions de mil pesetas cada una, capital flotant ab que debia comensar las sevæs operacions de crèdit y al tancarse la suscripció que s' havia obert per tres sols dies en Vila-nova, Barcelona y Valls resultaren demandades 94316 accions es a dir 1886 vegadas lo número de les que debian emitirse; Barcelona sols ne suscribi 64967. Doném donchs la enhorabona al Sr. Gumà que tal confiança ha saput mereixer.

La veritat del cas es qu' avuy tots los valors son apreciats en los mercats com potser no s' haurá vist en cap més època. Hi ha en aixó un motiu d' alegria ó de tristesa? fa això suposar que 'ls capitals s' amparavan en las operacions de crèdit perque 'ls hi ofereixen ganancies més segurs y de més consideració que las que poden esperar de la industria, agonisanta per causa de las lleys gens protectoras ab que ja de temps ve conspirant contra son desarollo? Potser que sí, puig que d' altra manera no fan de bon agermanar l' estat de prosperitat que revelan los tipos alcansats per nostres valors y decadencia de nostra industria, impossible d' ocultar, quan los establi-

ments fabrils de més importàncies se venuen obligats á tancar sas portas per no poder donar sortida á sas numerosas existències.

Ni tampoch pot donarnos explicació razonable de tal fenomen, la situació política d' Europa, qu' atravessa en lo moment actual, una serie de dificultats que miracle serà que no 'ns porten á la curta ó á la llarga la guerra més espantosa que de molts temps s' haja vist. En Inglaterra, la rebelió d' Irlanda, que Deu sap com acabarà, gracies al poch tacto dels que poguen aufegarla ab disposicions justas y reparadoras, s' empenyan en portar endavant sos plans de represió que fins ara no han lograt lo més petit èxit; com si això no fos prou los boers insurreccionalists del Sud del Africa l' obligan á enviar á tota pressa referors á las dilatadas colonias qu' allí posseheix y ab tot y això no pot evitar las vergonyoses derrotas de que tots tenim coneixement; Fransa encara no ben decidida á continuar la política pacífica que va comensar Mr. Thiers y encara no ben segura de poder vencer las dificultats interiores que la exageració dels partits prepara per un esdevenir més ó menós llunyá; Alemanya, que avuy mostra intencions conciliadoras en sa política exterior gracies á lo molt que l' ha donat que fer, l' agitació socialista que en aquell pais ve fomentantse; y com si ab aqueixa no bastes, los odis qu' avuy revihuen en aquella nació contra la rassa jueva acaban de portar la perturbació al fons de totes las conciències; Rusia, á nostre entendre la nació més débil de las que forman lo mapa d' Europa per que encara que compte ab una organisiació colossal pera batirer á sos enemichs exteriors, es completament impotenta pera aufegar las terribles maquinacions d' aquesta secta política que coneixem ab lo nom de nihilisme; Italia mirantse de reull ab Fransa per la qüestió de Túnis; y Grecia que en mitx de sa insignificancia pot molt be convertirse, al tractar d' arreglar sas diferencies ab Turquía, en l' origen d' una guerra europea, de la qual per altra part sembla preocuparse molt poch. Vejan ara nostres lectors si per l' aspecte que presenta la situació política d' Europa, pot esplicarse la situació excesivament pròspera dels valors públichs; quan tan poch hi ha que confiar en l' endemà los capitals no pressenteixen, al menós aparentment, la més petita crisi, y responen ab entusiasmé á totes las operacions de crèdit pera que diariament se 'ls ve solicitant.

**

Lo Congrés Català de jurisconsults vé desde l' dia de la seva in-inauguració donant molt que parlar á la premsa de tots los colors; las sessions son animadas, algun dia molt més de lo convenient pera que no se'n ressenten las bonas formes, y las qüestions referents al dret català, han sigut ja á l' hora present ampliament debatudas, ab motiu de la discussió de la trascendental proposició de fondo presentada per lo senyor Almirall, y acceptada per la majoria furista de dit Congrés. La oposició unificadora tingué son principal orador en lo senyor Sol, qui en un llarguissim discurs s' havia proposat desautorizar las institucions del dret català, gens simpáticas á dit senyor; en cambi foren aquestas valentament defensadas per los senyors Bertran, Vallés y Ribot y Vergés, los quals si be tingueren diferents punts de mira en los seus discursos, s' mostraren empero unànimis en sas aspiracions patriòticas pera la conservació del nostre dret. La totalitat de la proposició de fondo resultà per últim aprobada per 60 delegats que votaren en pró, contra 29 que ho feren en sentit negatiu. Es aquest un triomf de que 'ns enorgullim com es molt natural, bona part del qual creyém qu' es degut á la altura á que sapigueren remontarse los oradors de la majoria. Reben donchs per aquest motiu la nostra més cordial enhorabona.

**

Lo paper està destinat á representar un idem importantissim en lo sige qu' atravessem; això res te de estrany porque molts personatges dehuen las soberbias fortunas de que disfrutan á l' haver sapigut desempenyar ab més ó menós impudicia tots los papers del auca. Y si no fos lo paper s' haurian ja abolit en molts països tota mena de relacions comercials com ha succehit actualment á Italia, ahont lo paper moneda acaba de fer perdre tota reminiscencia de metàlich, lo qual encara qu' en més petita escala, està passant igualment en nostres provincias de Ultramar.

Per acabar de solidarise la reputació del paper no faltava sino que se 'ns construissessen casas, pera que tot hora poguesen respirar en la seva atmòsfera. Y tal dit, tal fet; en l' última Exposició Internacional que últimament va celebrarse en Sidney (Australia) s' exhibí una casa de regulars dimensions construïda tota de paper. Las parets, sostres, pisos y escalas eran de cartó-pedra; las alfombras, cortinas, llits, lámparas, estoballas, llençols, llits, bany, menatje de cuya s' habian construït ab paper travallat de diferents maneras, á qual més enginyosa. Igualment eran de paper dues estufas en las que hi va cremar foch constantment

mentres va durar l' Exposició. Y en tan particular edifici donà la comissió organisadora del certamen convits als membres de la premsa, sens dupte pe l' parentiu que 'ls uneix ab lo paper, al cos diplomàtic y á visitants distingits; y no sols foren de paper los plats, culeras y demés, sino que fins los ganivets y ampollas de tota classe de licors s' habian confeccionat ab lo mateix gènero.

**

Ja es de temps qu' estem en la persuassió que Shakespeare, l' immortal geni dramàtic del sige XVI, presentia ja en aquells temps, algunas vegadas, la època en que nosaltres vivim; vejas si no es lo Romeo y Julieta, fet y dit, la tragedia que acaba de consumarse en Stuttgart.

Un estudiant s' havia enamorat bojament d' una hermosíssima noya, la qual va demanar als seus pares repetidas vegadas. No havent lograt rebre contestació á cap de las sevas demandas, resolgué enmatzinarse, com al peu de la lletra ho portá á cap. Algunas horas després de morir l' apassionat jove, arrivava una carta dels pares de la seva promesa, manifestant que consentian en lo matrimoni. L' enamorada donzella va empenyarse en assistir als funerals de son aymador, y mentre aquests se celebravan caygué morta en brassos dels que la voltavan.

Indubtablement que en Alemanya encara hi ha qui llegeix lo *Werther*.

**

Tampoch ha de tenir desperdici per més de quatre poetas, que al dir d' un artista distingidíssim son los que podent dir las cosas bé las diuhen malament, la figura d' un xicot de Málaga, que per qüestions del mateix taranná s' esbotzá l' cap ab un tiro, deurá fer cosa de quinze dias, però que avans de consumar son criminal propòsit, ara ve lo sublime, escrigué á son pare aquesta terrible y lacónica carta:

«Vinga immediatament á disposar l' enterró de son fill.»

¡Oh temps d' Esparta!

RAMON E. BASSEGODA.

NOSTRES GRABATS

JOAN DE JOANES

Jen lo present número tenim lo gust de reproduuir lo retrato del célebre pintor valencià Vicens Joan Macip, conegut comunament per Joan de Joanes; excusantnos lo ben dispositat *Elogi* pronunciat per D. Lluís Tramoyeres que s' inserta en oportú lloc, de ponderar l' importància é influència de tant insigne pintor, creador de la escola valenciana en lo sige XVI. Repetirém sols per fixar datos, que Joan de Joanes nasqué á Font de la Figuera en Valencia en 1513 y morí en Bocairent als 21 de Desembre de 1579.

LO SKATING-RING

Prescindint de lo molt que podria dirse respecte al patinatge ó skating-ring, concretatnos á donar alguna noticia històrica segunt l' erudit travail del malograt don Florenci Janer, exposaré que los habitants de la Escandinavia patinaban ja en lo sige XI. També consigna que un monjo del sige XII conta que los joves se divertian sobre lo gel en Inglaterra, en Msorfields barri de l' antiga ciutat de Lòndres, y diu que ajudats per un bastó ab virolla de ferro, corrian ab la prestesa del au-cell. Es constant també que sempre s' ha patinat en los Països Baixos, en Holanda, y Rusia.

En Edimburg en 1766, s' establí lo primer club especial de patinadors y en Lòndres la Societat de un *rink* de gel estableierta en *Old-clock House*, se val d' una màquina de vapor de 24 cavalls pera fer en pochs minuts 39 metres quadrats de gel de 3 polsadas de gruix.

Essent n' obstant desitjat que lo skatinatje pogués tenir lloc en tots los climas y llocs, sobre asfalt, màrbre ó fusta, los patins ab rodas resolgueren lo problema. Així fou com després de l' antich patinatje en que entre altres se cita com célebre patinadora á la reyna de Fransa, Maria Antonieta, ab los nous patins, en 1819 se veije patinar en los boulevarts y jardins públichs de Paris. En 1823 se representá en Burdeos lo ball suis en lo que figurantse un llach gelat corrian los bailarins ab patins ab rodetas. En 1849 en lo *Profeta*, de Meyerbeer, fou també introduïda ab general aplauso una escena de patinatje y sens citar altres ensaigs en Inglaterra, en 1863 en Amèrica y en 1865 en Inglaterra, Plimpton obtingué especial privilegi pera la confecció de patins perfeccionats.

En 1867 obrí en Cincinnati lo primer *Rink* rebentse ab gran entusiasme, y en 1870 la colònia americana de Paris establí altre *Rink* en lo carrer de Joan Goujon.

Actualment Paris te 15 establiments de Skating-Ring; Lòndres conta 77, alguns destinats especialment pera las senyoras com també succeix en Madrid, y tots ells tenen com es notori, especial atractiu per son luxo en lo decorat, elegancia en los trajes dels concur-

rents y varietat del espectacle; respecte del que molt se debat en pro y en contra.

Nostre grabat degut al Ilàpis del reputat dibuixant Llovera, se recomana per la varietat y contrast de las figures y per l' intencionada idea de representar en úlitim terme la mort seguita als patinadors en sa vertiginosa carrera.

CAPELLA ANGULAR DE S. FRANCISCO XAVIER EN LA IGLESIA DE BETLEM

Segons permís obtingut del Concellers de Barcelona á 13 de Juny de 1553, los Religiosos de la Compania de Jesús instalaren un colegi en las casas de la Rambla conegudas per *Hostal de la Parra* propias de Miquel Sarrovià y allí erigiren una petita iglesia que fou benedicida als 19 de Juliol de 1555 sots lo títol de la Nativitat de N. S. Jesucrist en la gruta de Betlem.

Coneguda la necessitat d' engrandir aquest temple, després de llargues controversias ab la Comunitat y obra de Ntra. Sra. dels Reys en lo Pi, lo dimars 8 d' Abril de 1681 fou posada la primera pedra de l' iglesia actual per lo Ilm. D. Ildefons de Sotomayor bisbe de Barcelona, acabantse l' obra en 1729.

Tipo executat ab lo major desembràs y riquesa. aquesta iglesia es una acabada mostra de la decadència del art del renaixement entre nosaltres, y si l' interior no presenta particularitats, exceptuadas algunas mostres del dominant barroquisme en la petxina del presbiteri y las pilasters ab ninxos de la nau; sa fatxada principal, sa porta de Jesús y la capella angular que reproduïm, son singulars y ampulosas planas dels estils plateresc y barroch ó xurruqueresc que dominaren en lo camp arquitectònic fins á últims del passat sige.

La capella de San Francisco Xavier en l' àngul del carrer de Xuclà, fou executada per Francisco de Santa Cruz y sa inspecció dona complerta idea d' aquell pompos estil que si be afectaba certa grandiositat en lo plan y perfils principals, la desvirtuaba ab las repisas y carutxos y ab l' exageració dels adornos terminals, ahont després d' alguns singulars cargols, tres gerros ab ardentas flamas, voltan lo targetó ab la llegenda *Dedi te in lucem gentium* (Isai, cap. 49.) L' imatge de San Francisco Xavier, l' apostol de las Indias, es de mida natural y de bona talla, si be mogut ab alguna exageració lo plegat dels hábits.

EDUARD TÀMARO.

CARTAS CONFIDENCIALS

ESBÓS D' UNA NOVELA

(Continuació)

Cauterets 26 de Juliol de 187 ..

Né per qué t' alarmas y t' creas fantasma, juntant d' un peregrindre que ni menys he somiat; fantasiant sobre un amor que no existeix, ni que ma voluntat may deixará existir. No, caríssim amic; no vull ser jo qui afegeixi toches negres al quadro, ja de sí prou obscur, de la vida d' una dona desgraciada. Per això no t' afiguris que deixi d' agrahirte l' avis que 'm donas guiente per ta bona amistat y pel desitj de serme útil; no, no; te l' agraheixo molt. Si hagués estat descuidat ó en perill hauria sigut ta carta un toch d' alarma, escoltat sumis, mes ara de tot punt innecessari. Ni estimo á aquella senyora —digne per tots conceptes de millor sort—ni, cas de que jo hagués concebut aytal disbarat, arribaria ma passió á bon terme. Per lo que la tinc tractada —ja saps qu' á fora s' intima més aviat —he pogut coneixre que son cor es recte y sa voluntat ferma; y may m' atreviria á entristar més sa situació, embolcallantla en cavilacions falsas y suitals pera llegitar un fi ilícit. No pots ferte cárrech, per més que vulgas, de la situació d' aquesta pobre dona, tota cor, tota idealisme, y ademés ferrenyament honrada, unida á un marit vell, vulgar y ridicol. En la vida intima d' aquesta familia, que tinc ocasió de coneixre gracies á l' anòmala simpatia qu' he despertat en lo Sr. Muns, hi ha punts tan oscurs, tan negres, que no bastaria pera esbargarne sa foscor tota la claror y forsa d' un sol de mitjdia del país més meridional. Imaginat dins del matrimoni la reunio de gustos més discordes, més antitèctics y heterogenis. Un marit vulgar y cavilós, sempre injust, sempre mortificant; casat ab una dona delicada y fina, d' una educació perfectament pulcra, y apegada á las conveniencias y debors socials, y potser així te 'n pugas fer una idea que t' acosti á la vritat, mes per això sempre n' serás lluny. Y es més de doldre tal injusticia quan tu veus los esforços, los treballs y las arduïcias que la prudència fa imaginar á la pobre víctima, qu' á pesar de sa titànica gimnàstica no pot privar als que la rodejan de veure certas escenes desagradables, que deixa de relleu la brutal expansió del egoisme descarat de son marit. Ahir, sense anar més lluny, tingué lloc una d' aquestes escenes.

Haviam sortit tots junts, la família Muns y jo, cap al tart, y 'ns passegavam pel parch, haventsens reunir un company de l' hotel; un pobre oficial francés qu' ha vingut d' Alger pera morir d' una tisis pulmonar al peu del Pirineu.

Després d' havernos passegat llarga estona parlant de cosas indiferentas, nos assentarem en un banch. Monsieur Raul s' allargá unas quantas passas mirant embadalit la posta de sol, com si, convensut de que aquest estiu fos l' últim qu' ha de viure, volgués despedirs en embegut en tota sa espléndida bellesa; ó com si en la exuberant vida de la naturalesa 'n cerqués una mique ta pera refer la seva, esmortuhida y anémica. D. Joseph se tragué de la butxaca un plech de cartas y periódichs mercantils, enfanzantse en sa lectura, de la que no l' hauria distret un canó que li haguessen disparat á cau d' orella. La nena de la cayguda, que m' ha pres per son compte y 'm té molta simpatía, s'entretenia, recolzada en ma cuixa, en vinclarne las ungulas sobre 'ls caps dels dits; l' altra feya volar una grua japonesa d' aquetas que semblan un auzell, y l' Isabel, distreta y com gronxada per pensaments produbits per causes llunyanas, seguia l' vol indolent y capritxós de las aurenetas.

Perdona si t' esrich details nimis y que pera tu no tindrán cap interés, pero ja saps quant aficionat soch á las cosas petitas, que son, pera mi, sempre causa de las més grans.

Aixís estiguèrem llarga estona, fins que Mr. Raul, qu' estava al costat d' Isabel, mitj girantse á n' ella, li enrahoná ab sa veu fosca y cansada. Isabel baixá pausadament los ulls com ab recansa, pera prestar son cariatiu consol á aquell espri que se 'n va somrident y trist.

Mr. Raul li parlava del vell *manoir* de sa familia, collocat entre 'ls boscacions de la Normandia, recordant ab la persistent fixesa del home que 's mor, aquells details que més li somrigueren en sa vida de nin ó en los primers anys de sa jovenesa, quan robust, ple l' cor d' ilusions y l' cap d' esperansas, passá sas vacacions en lo castell, sortit del Col-legi Politècnich. Després, com tots los qui pateixen del seu mal, parlava de sas esperansas actuals y sas ilusions pera son pervindre; mes tot aixó confós, incoherent é intangible com lo recort d' un somni irrealisable, al qui Isabel, ab piadosa compassió, donava forma y persistencia.

Y al parlarli de sas fillettes, àngels rossos que corrían perseguint los papallons del parch, ella li feya veure quan se miraria corre las sevas desde l' finestral del saló: si 'ls recorts lo portavan al vell general son pare, y al afany que tingué pera educarlo, ella li deya l' consol que tindria l' ancià militar al veure desde un altre mon reprodubits sos consells y escoltats per son net ab relligiosa atenció, y l' pobre moribunt l' escolta va somrident y embadalit, oblidantse del ayre que mancava á sos pulmons malalts.

D' en mica en mica, afatigat pel passeig y la conversa, Mr. Raul s' anà recolzant en lo banch, damunt sa espatlla, y tant acostat á Isabel que l' alé fatigós de son respir li feya brandejar l' arrecada. Jo me l' mirava com se mira á un infant malalt al qui no gosem contrariar sos capritxos, per més que 'ns desagradin, y escoltava atent y entusiasta las rahons delicadas y finas ab que una dona sensible y carinyosa distreya á un espri prompte á abandonar la terrosa caps.

Lo Sr. Muns plegá ab paua cartas y periódichs, y mentres distret se 'ls ficava á la butxaca dirigí la vista allá ahont estava sentada sa muller. Al véurela al costat de Mr. Raul, y tant á la vora, sos ulls se dilataren ab mirada estúpida y espahordida, y amparantse de son bras l' arrebassá d' una revolada.

—Aném,—li digué, mentres se l' emportava;—carregada de ximplerías ab res pensas: no veus que 't pots encomanar sa malaltia..?

La pobre dona l' seguí sense dir res. Mr. Raul quedá parat, y encara que no pogué entendre las paraules, que foren ditas en catalá, jo crech que comprengué son significat, perque llansá un sospir y sos ulls expressaren la més greu tristesia. Jo 'm vaig alsar sens saber qu' feya, mes una eloquènt mirada d' Isabel me feu quedar al costat del malalt, lo qui lentament s' aixecá, y recolzat en mon bras emprengué l' camí cap al hotel sense dirnos una paraula.

Al deixarlo en lo llindar de la porta del seu quartó, me digué, agafantme estretament la mà:

—Si us plau, me fareu lo favor de dirli á la senyora que serà un dels recorts més grats de la meva trista y curta vida l' estona qu' he passat avuy al costat seu. Díreuli de part meva, com los gladiadors del Céssar: lo qui va á morir la saluda, y l' molt que 'm pesa la pena que li he pogut causar indisposantla ab son marit... ¿M' ho prometeu...?

Y com volgués dissuadirlo de sos negres pensaments, afegí:

—Un dia, quan vos estimeu, -que us estimareu sens dupte,-en l' intimitat de son amor, qu' ha d' esse ben dolsa, parleuli de mi y dediqueu un pensament al

amic ausent que us estima de tot cor;—y agafantme las mans ben estretas:

—Adeussiau... hasta ben lluny...,—y 's tancá depressa. En quant á aixó d' estimarnos, es un impossible que no sé d' ahont li ha sortit al pobre oficial francés; pero perdono al malalt l' equivocació de son pronóstich, gracies á la ardencia de sa febra consumptiva, que fa més extensius sos sentiments y més divagativas sas elucubracions, encar que m' extranya que sense cap ràhó de ser, tu y ell, tan lluny l' un de l' altre y sens havervos vist may, hagueu somniat lo mateix disbarat.

Lo demà següent marxá Mr. Raul. Ho sapiguerem per la llista.

Aquí tens pintat un detall intim de la vida d' aquesta familia. Per ell pots ferre cárrech de la manera d' esse del matrimoni.

Te saluda y estreny la mà, *Albert*.

FRANCESCH DE BOTER.

(Seguirà)

EL DESERTOR

TRADUCCIÓ DEL ROMANÇ POPULAR ALEMANY TITULAT

EL SUIS Á STRASBURG

A la ciutat de Strasburg
la mort jay Deu! m' hi esperava,
que ma dissot començá
just al peu de ses murades.
A l' altre banda del riu
s' hi axecan les grans muntanyes,
els Alps d' hont vaig venir,
els Alps jay! qu' anyorava.
Mentre jo lluny, tan lluny d' ells
plorava aquí 'ls horabaxes
se 'n hi pujava ditzós
el pastor sonant la gayta;
com vaig sentir aquell só
no pogué més l' anyorança:
—Adeu, adeu, Strasburg!...—
vaig al riu y 'm tir á l' aigua
Vaig dexá l' servey del Rey
per tornar cap á ma pàtria;
prest sabré, pobre de mi,
perque he trencat l' ordenança.

Centinelles que m' han vist
m' han agafat á trench d' auba,
m' han duyt á ca l' capitá,
la sentencia ja 's dictada.
No 'm salvará ja ningú
d' aquest mon, si Deu no 'm salva!
Demá á les deu del matí
me'n treurán á l' esplanada,
devant el meu regiment,
devant els meus camarades:
—Amichs, vos deman perdó
que l' hora ja 's arribada!...—
Com tots m' haurán perdonat
vendràns les arcabuçades!

—Companys meus, aquí 'm teniu
per la darrera vegada:
no 's qu' haja feta cap mort
ni 'm matan tampoch per lladre;
si 'm matan, el bon pastor
dels Alps jay! n' es la causa;
qui m' ha fet tot aquest mal
es aquell so de la gayta
que de lluny, lluny, pe 'ls costers
tan dolçament me cridaba;
la gayta del bon pastor
dels Alps jay! es qui 'm mata!

Vosaltres tres, tirau dret
perque no 's perdi cap bala,
el prech derrer que vos fas
que no 'm fassen patir massa.
No 'us dolgue, no, tallá l' brot
d' una vida jovensana;
tireume tots tres al cor
y tots tres á la vegada,
perque axis el disparar
y el morir, tot sia á l' acte.
¡Oh, Deu del cel, en qui crech,
jo 'us encoman la meua ànima:
vullauli obrí l' paradís
ara que pren la volada!

R. PICÓ Y CAMPAMAR.

VICENT JOAN MACIP

Elogi que digué D. Lluís Tramoyeres
la nit del 21 de Desembre de 1880 ab motiu del cccr aniversari
de la mort d' eix eminent pintor

Senyors:

No esperéu un treball notable ni acabat. Ocupé tan sols esta modesta tribuna, pera celebrar la memoria del mes insigne pintor que ha tingut Valencia: de Vicent Joan Macip, vulgarment anomenat Joan de Joanes, preclaríssim ingenier, honra de la terra, gloria del art y ornament de la nació espanyola. Y dit es estat, que ni puch ni dech ferne un estudi formal del que hui fa tressents y un anys, baixá al sepulcre, deixant en la terra monuments perennes de sa sabiesa, resplandors que illuminaren lo pasat, espill en lo present y esperança del esvenir. (1)

Rendim homenaje esta nit á un dels mes carinyosos fills que ha tingut este país, y puix ell treballá en Valencia y pera Valencia, es un deure en nosaltres contribuir al foment de sa gloriosa historia, si la divisa que tenim pressa ha de tindre el degut compliment, com á cosa que pertany á la terra y ocupa distingit lloc en los seus anals.

Me sembla, senyors, no ha de faltar algun crítich que condene la misió y objecte que en estos sesions nos proposém. No tots estimen ab igual carinyo les mes preades glories del pasat, no tots veuen en les institucions oblidades ó perdues; en les costums que foren, en una paraula, en la tradició, una font abundantissima de aigua clara y fina que apaga la ardença set del fatigat viajer. Y eixe viajer, eixe caminant, som nosaltres, es la societat.

No disputém glories, no menyspreem titols, ni honors de altres. Pero si tenim per esmena el cantar sempre á la memoria dels nostres ingeniers, de aquells que donaren dies de gloria á Valencia.

Abonen esta nostra misió altres y reconegudes consideracions. Los pobles que no miren lo pasat—tenim dit—los pobles que no se inspiren en la historia, en la tradicció, serán pobles sumits sempre en llastimosas horfandat. Podrán viure del present, podrán treballar pera el esvenir; pero sempre incontrarán lo cor sech, sempre els faltarà algo, algo imposible de suplir, á la manera que el amor dels pares no se contrafia sino dintre la familia, y así la familia es la gloria, la llibertad, la preponderancia del pasat: armónica unió ab lo que forem y som, pera aplegar un dia á realizar el ideal que nos pertoque en la historia.

Per altra part, ¿no nos ha de ser permés memorar lo que altres pobles recorden? ¿No deu res la civiliçió ó lo progrés á Valencia? ¿Qui pot negar la evidència de aquest rasonament?

Lo dit provará la conveniencia y encara necesitat, de celebrar sessions apològètiques, qual misió acabe de expresar breument. Y no insistint sobre este punt, entre en lo fondo del tema.

Ha segut creencia general y molt admesa, que en Valencia no se cultivaren les belles-arts fins que aparegué Vicent Joan Macip. Pogué correr semejant opinió, cuant la historia de nostra terra caigué en llastimos oblit; pero estudis molts recents han probat y probarán que, no faltáren en la ciutat de les flors, artistes eminentes que preparasen ab ses obres la renaixensa valenciana. A la sombra de les grans institucions forals; baix el amparo y protecció del Consell popular; al calor del sentiment religiós de nostre poble desarrollaren les belles arts ab estil propi y carácter local, creant en el orde pintòrich, la escola valenciana que fins al dia persévera, rendint el digne acatament y benevolensa al pasat, font de verdadera inspiració.

Si ferem historia de les arts en Valencia, demostrarem el naiximent y desarollo de aquelles, pero rediuts á fer una simple revista, sols recordarem els models que primerament degué tindre present lo nostre ingenios pintor.

Ocupa lo primer lloc lo mestre Marçal de Cos, que en lo sigle XIV, pintaba lo *Jui final*, lo *Paradís é Infern* en la cambra del Consell secret de la antiga casa de la ciutat, establint en Valencia tal vegada, la primera escola de pintura coneguda en Espanya. Llorens Zaragoza, notabilíssim pintor de la propia època, solicitat per propis y estranys; lo Pere Cabanes, educat en la escola italiana, y del que se reserva una ben conreada *Cena*; Guillem Stoda, insigne y molt lloat per sa doctrina; Domingo Adznar y Domingo Crespi, iluminadors distinguits, com lo pregonen ses obres; Pere Compte, molt sabut eu l' art de la pedra, á qui es deguda la traça y execució de la Llonja de la Seda; Pere Balaguer, qual nom pregonaran tot temps les Torres de Serrans; Fray Gaspar Santmartí, Jusep González y Jeroni Estéve, distinguits imaginers, foren entre altres que podriem ci-

(1) Mori lo 21 de aquest mes en la vila de Bocairent (Valencia), ahont estava pintant lo retaule de l' iglesia major.

SKATING - RING

tar, molt subtils y esperts en lo cultiu de les belles arts. Preparat lo camp de tan notables artistes, aparegué aquell de lo qual esta nit celebrem la memoria, sempre venerable als valencians. Vingué al mon en època gloria pera les arts. Brillaben en Italia el Ticiano, mestre en lo colorit; Miquel Angel, anomenat lo Diví; Rafel de Urbí, princep de la pintura; Lleonart de Vinci, de pasmosa concepció y estremat ingenio. Espanya entraba de plé en lo renaixement. Les antigues màximes de la escola alemana, deixaben lo camp al esperit italià. La arquitectura, la pintura y la escultura, se estudiaren, no en Búrgos ó Toledo, sino en Roma, en Venecia, Milà, Florencia y altres ciutats italianes, ahon, baix la influencia de les noves ensenyances, creaba el art monuments que eternicen la memoria dels innovadors.

Cuant lo sach de Roma—ha dit un elocuent orador,—dispersa als deixeples de Rafel y la mort de la república florentina, ferí en lo cor á Buonaroti, en aquell principi de la nit, la hermosura perfecta renaixqué, no per los palaus de Mántua, ahont Julio Romá, desposeit de sa númer tutelar tocaba en lo hiperbolich y lo extravagant, sino per les iglesies de Valencia, ahon brollaben de la paleta de Joan de Joanes, aquells Salvadors baixats del Tabor á ses taules; despedint llum espiritual, com la que pogueren somniar els misticis en los seus diloquis, y tancats en línies com les que pogueren traçar els escultors clàssics en los baix-relleus del antigor.

Molesta seria la relació de les seues obres, per altra part molt conegudes. Obligat á dir algo sobre aquest punt, esposaré lleugeres consideracions.

Estudiat com á pintor de paisage, no en el sentit que hui se aplica, sino en el de relació ab lo cuadro del qual forma part, podem dir de ell que robá á la naturalea la veritat; als arbres lo seu verdor; á l'aigua sa transparencia; al sol sa lluminaria y al cel lo azur divinal que l'hermoseja.

Dígau entre altres, lo cuadro de *Adan y Eva* en la iglesia de Sant Nicolau, obra mestra de Joanes. Lo paràdis, cubert de flors, respira verginal inocència; un riu manso y tranquil serpenteja entre verdós ramaje; en el fondo, cel puríssim, sens nubols, ni sombres, cubrix lo misteri de la creació. Lo primer home, gitat al peu del arbre de la vida y tenint á son costat la compaïnya Eva, receiveixen la bendició del Pare Etern, símbol de amor y caritat.

¿Qué diré de las molt conegudes *Cenes*? La descripció més conreada, no aplegará enjamay á poder pintar lo mérit de aquella taula que admirém en la nomenada iglesia.

Lo P. Aberro li doná el encàrrec de pintar lo misteri de la Concepció, tal com la va vore en contemplativa oració. Joanes, animat del més pur espiritu religiós, emprengué la obra y creá la insigne taula que admiren propis y estranyes en lo Museu.

Com á pintor de Salvadors ¿qui ha pogut igualarlo? Aquells ulls que inspiren devoció; aquella boca de la que broten paraules de pau y caritat cristiana; aquell front respirant divina magestat; la barba sedosa y sutil que el vent maneja; la caballera flotant sobre purpurí mantell, destacantse la imatge del dorat fondo, ¿qui ha pogut imitar, de nou pregunte?

Estés sobre negre drap se veu á frày Tomás de Villanueva, Joanes, protegit per la caritat inagotable del prelat li dona la última prova de sa reconeixensa, fent-li el retrato, pera que las generacions venidores admiren lo verdader carácter del insigne arquebisbe de Valencia.

Com á pintor de retratos, supera á molts dels més famosos mestres de la época. La purea en les tintes, la propietat de les robes, el fondo, la trasparença de les carnys, pregona al artista coneixedor del art en la plenitud del seus misteris.

Cansat y molest seria, si continuara describint cada una de les maravelles de Joanes. Pero com he dit, ¿qui no coneix la *Verge de la llet* en Sant Andreu? La taula sempre alabada del *Bautisme y la Conversació de Sant Pau*, en la Seu? Lo poema com se ha dit ab propietat, de la *predicació y martiri de Sant Esteve*, que guarda lo Museo del Prado, ¿qui no l'admirá? *El Sant Francesc de Paula de Sant Sebastià*, ¿no es prou pera crear sólida reputació?

Obres son estos de universal lloa, suficients pera col·locar entre els primers artistes á Vicent Joanes, anomenantlo princep en lo colorit, diví en lo dibuix.

No volguera apareixre als vostres ulls com apasionat, puix ni la passió me cega, ni el interès mou ma paraula; el amor á la veritat: tal es lo meu móbil, lo meu guia.

Una observació he vist, molt repetida y admesa, referent á Joanes. Tal es la de que no creá escola, que no deixá deixables. Si crear escolas, si tindre deixables, consistix en formar servils imitadors, pochs ó ningú ne tingué Joanes. Fora de sos fills, del Pare Borrás y algun altre, imitadors de aquell, creá deixables, pero deixables ab propia conciencia, originals dintre les má-

ximes del mestre. De estos últims podriem citarne alguns, pero ne sobré per tots, lo insigne Cristofol Zarifena, á qui deu la pintura valenciana notables ade-lants, y lo Beato Nicolau Factor, de extremada eixecució y fantasia.

Terminaré, senyors, repetint ab lo crític Mantz, el jui que forma de nostre artista. Joanes, ha dit, ha sigut ú dels primers que ensenyaren en Espanya el camí de la belleza y de la gracia; lo seu pinsell no fou rebelde á la elegancia romana, pero perseverá sempre fel al temperament de sa nació, y este carácter nacional, se descubrix en ell á despit de ses mes intencionades imitaciones. En Joanes es digne de elogi el carácter personal, instanti natiu, superior á tot estrany influix; lo fervor religiós dut al ascetisme. Joanes creu y de sa fe naixqué la potència creadora y expresá ab gran energia, porque ama de veres. Ni Rafael, ni Lleonart, ni Miquel Angel, ni ningú dels pagans del mon antich ó del renaixement, tingué poder pera cambiar sa índole austera. Joan de Joanes permaneix sempre espanyol y catolic y digne contemporaneo de Santa Teresa de Jesus.—He dit.

LA POMA Y LA CASTANYA

Xamosa y tendra una Poma
que era be de cap de brot,
per mes senyes camosina
segur la reyna del hort,
solia tenir conversa,
tot gronxantla'l ventitjol,
ab una Castanya séria
d'un castanyer d'allí 'ls vols.
Un dia tota axerida
trayent los domassos bons,
espolsantse la rosada,
li deya á punta de jorn:
—«Per cert, companya rasposa,
que gastau poques rahons
y passau lo temps ficada
dintre del vostre pelló
que 'us te sempre tancadeta
com un mariet gelós.
Aixis voltada de punxes
¡si vessee que feu poch goig!
Jo no 'us he vista la cara
y tant vehines com som;
tindreula descolorida
puig no 'us besa may lo Sol
Los passatjants si vos guaytan
sembla que 'ls feu mal respot;
á mi me'n diuen de coses
y si me'n tiran de flors!
—«Mireu la Poma galana
si gasta bona color.»—
Mentre xarrava la Poma
volant, volant vé un merlot;
quan me la veu tant gemada
salta á la punta del brot,
y picadas van y venen
la dexa feta un estrop.
Y aleshores la Castanya
obrint un poch lo pelló,
tragué'l nas y xanxejantse
li digué per bon consol:
—«Si 'us ne diuen de cosetas
y si 'us ne tiran de flors!
Ay camosa, camosina
Deu me guarde 'l meu pelló.»

JAUME COLLELL, Pbre.

CAIXAS Y ARQUETAS

Ab aquest títol la acreditada revista de Palma de Mallorca *L'Ignorancia*, publicà á últims del passat any un curiós article de D. Bartomeu Ferrá, mestre d'obras, del que nos ha parecert molt conduent, per la freqüent aplicació que pot tenir en Catalunya, ferne un complement resumén pera LA ILUSTRACIÓ CATALANA.

Molt coneixedor lo citat autor del assumpto de que s'ocupà, comensa per establir que ara fa cent anys, á Mallorca, com també ho podem dir de Catalunya, les caixas y guarda-robas eran los mobles que sempre s'havien usat en las pagesias; essent pocas las casas de las ciutats ahont no s'hi vegés alguna arqueta en lloch de las calaixeras y armaris ara en us.

Caygueren de sa peculiar estima las citadas caixas y arquetas, anant á parar á las golfas y altres llochs més abandonats; emperò, segons també diu l'articolista, «com no hi ha temps que no torn», de fet no sols aquells antichs mobles han sigut trets en bona part de son olvit, sinó que fins s'ha observat certa mania y frenesi

no sols en cercarlos, sinó pera restaurarlos, no sempre ab lo degut acert.

Conformes ab dit Sr. Ferrá, admitem que son cinch las classes principals de *caixas*, á saber: 1.ª, las d'estil gótic ab lo davant esculturat ab trepat ó motlluras cegas, ornamentació que també s'observava en los costats quan la caixa sols s'obria per damunt. D'aquesta classe cita un exemple que existia, no fa molts anys, en lo castell de l'Almudayna. Algunes, no obstant, d'aquesta mateixa classe, llisidas per defora, tenian de part de dins lo davant de sos calaixets prolixament esculturat ab daurats y policromats, citantne exemples á Felanitx y á Miramar, y no faltant entre nosaltres notables mostras dels sigles xv y xvi.

Segonament se troben las caixas de nuvia, que probablement foren copiadas dels *cassoni* italians; y's distingueixen ab especialitat perque soLEN tenir pintada en la part interior de la tapa algun passatje de la Sagrada Escritura, especialment l'Anunciació. Cita una d'aquestas caixas á Miramar, y havem tingut ocasió de veure una en Monistrol, ricament esculpida, pintada y dau-

da.

En tercer lloch las caixas embutidas per dintre y fora, ab diverses petitas pessas d'os, marfil, etc., formant variats dibuixos, alguns d'ells arabescs, de que també s'veuen profusament mostras en Catalunya, son una delicada mostra del art d'embutidor, que fins avuy ha tingut continuadors excelents, havent comentat á usarse en lo segle xvi.

Quart: aquellas caixas que tenen la coberta arrodonida com tapadora de bagul, essent forradas de pell obrada de vellut ó de brocat de sedas, ben clavetejadas ab clavets de coure ó de llautó daurat formant dibuixos, las quals soLEN descansar damunt de quatre urses de lleó ó fullas retorsadas, tenint un ó dos panys de corretja, elegants y ben reforsats, s'estilaren desde l'segle xvii.

Y últimament, las caixas ordinarias y més vistas, de noguera ab frisos de relleu y cariátides ó figures dretas en sos ànguls; tenint algunas altres motlluras llisidas y sobrepany entretallat damunt de bayeta vermella, caixas usadas fins á últims del passat sige.

Las arquetas que servian especialment pera la guarda d'objectes preciosos, poden clasificarse ab altres tants grups.

Las de forma górica actualment raras, caracterisadas per sos esculturas ojivals, generalment de la tercera època, las que cobreixen lo frente dels calaixets. Pertenencen als sigles xv y xvi.

Las esculturadas de la decadència del Renaixement, ab multitut de figuretas y bustos, ab diferents nintxos, mensulas apilastradas, frontons trencats, etc., que son altres tants secrets y amagatalls, notantse que la major part de l'obra de talla sol esser poch escrupulosa, si be alguns exemplars tenen capritxosa y correcte execució. Comensaren á usarse en lo sige xvi y seguiren en lo xvii.

Las de fusta tenyidas totas negres apparentant fatxadas d'edificis greco-romans, regularment termenadas ab una baraneta de tornejats balustres las que comensaren ja á usarse en lo sige xvi. Opinem com l'articolista que s'usaren ademés las arquetas que tenen lo fons de sos calaixets, plafons y frisos forrats de contxa ab relleus, sobre panys y anelles de bronze regularment daurat, y també las que presentan en los mateixos llochs detrás de vidres, pintats sobre fusta, vitela, etc., asumptos mitològichs, genis, noys ó paisatges.

Son de notar també las embutidas d'os, marfil ó diverses fustas de formes rectes y d'estil semblant á las anteriors, que tenen una tapa llisa articulada per baix ab frontissas y un pany á la part superior; tapa que una volta baixada serveix de taula al obrir-se los calaixets que celaba.

També á la esplícada secció corresponen las arquetas de noguera embotidas ab dibuixos ó brots de marfil, tenint frontissas, baldas y cantoneras de plata, las que soLEN esser més petitas y servian per lo comú pera custodia de documents ó objectes molt preciosos.

Ultimament fins á principis del present sige, s'usaren unes arquetas, escriptoris y altres mobles consemblants, de fusta grabada ab embutit d'altre fusta de tons més clars, representant figures humanes, solas ó agrupades, animals, paisatges ó exuberant ornamentació barroca, de las quals se troben infinitas mostras entre los mobiliaris de diverses cases.

Conclourém ab lo repetit senyor Ferrá, que tan esculits y característichs mobles, en mal hora han sigut arreconats, entregantlos á la pols é intemperie que en bona part los ha consumit; y que d'entre ells, triantse tots los descollants per sa forma artística ó per interessants detalls de composició ó execució, deurian aquests ser objecte d'una restauració atinada y molt detinguda, com havem tingut ocasió de veure algunas obras en Manresa, Barcelona, etc., ahont lo restaurat no discrepa ni desdiu en res de lo antich, y aixó fet, aquestas caixas y arquetas destinades á diversos usos, podrian

alternar sens desfavorirlos, entre los móbiles moderns no tots recomanables.

Convenim també, que pera restaurar se necessita més criteri que pera copiar ó inventar, més una volta los industrials vulgan dedicarse al dibuix, fonament indispensable pera que després sian bons operaris, y s'aprofiten de las exposicions en que per fortuna no faltan bons exemplars ahont estudiar, las restauracions serán acertadas, y fins en los móbiles de nova invenció se traslluirá son recort y coneixement del més selecte mobiliari antich.—T.

CONGRÉS CATALÀ DE JURISCONSULTS

(Continuació)

DASANTSE en la referida sessió 4.ª á la discussió del article 2.ª de la proposició de reforma y que diu: «Que'l Congrés aproba, desde luego, los articles 30, 31 y 32 del propi Reglament, en los mateixos termes en que están redactats» se llegí per esser discutida avans, una adició á aquest article presentada per lo senyor Valls (D. Pau) y altres senyors delegats, demandant que ademés del article 30, 31 y 32, regissin los tituls 2.ª y 3.ª del Reglament referents á la Presidencia y demés cárrechs de la Mesa.

La defensá dit D. Pau Valls ab breus paraulas; y la combatí lo senyor Pella, manifestant que aquella adició tenia lo defecte, dels que volian que s' aprobes desde luego lo Reglament, lo que podia considerarse com una imposició á la Presidencia y al Congrés, y també lo defecte dels que volian discutirlo desde luego, lo que donaria per conseqüència que s' passessin dos mesos avans de poderse entrar en lo debat de las qüestions de fondo, y que no essent honrós pera la Presidencia ni pera lo Congrés acceptar un reglament ó articles imposats, ni essent tampoch convenient que s' esmerassen moltes sessions pera sa aprobació, demanaba que fos aquella retxassada.

Lo senyor Planas (D. Manel) parlant en pro, feu notar que lo senyor Pella havia vingut á confessar, que apesar de la aprobació del reglament, continguda en l' article 1.ª, solament s' havia pres en consideració, ja que no podia entendres aprobat en conjunt, sinó's consideravan aprobats los articles referents á las atribucions de la Mesa; que era de tot punt precís que la Presidencia tingués las necesàries garantias y una paua fixa pera dirigir las discussions, si no s' volia perdre llàstimosament lo temps en debats esterils; y que l' aprobació dels articles referents á las atribucions de la mateixa, no era una imposició sinó que ho dictaba lo bon sentit.

Lo senyor Almirall respongué: que la adició no podian acceptarla per rahons de fondo, porque aplicants algun dels articles compresos en ella, podria impedir-se que lo Congrés portés á terme lo seu objecte de la manera que desitxavan los firmants de la proposició, y que pera entrar en discussió bastavan los articles 30, 31 y 32, en termens que l' article 30 era ó equivalia per si sola tot un reglament per prescriures en ell que s' seguirá l' ordre acostumat en lo casos académichs.

Després de haber rectificat lo Sr. Planas y de llegirse á petició d' ell los articles á que s' referia l' adició, s' pasá á la votació nominal de la mateixa y quedó retxassada per 51 vots contra 41.

Acte seguit se doná compte de un' altre adició firmada pel senyor Castellar y altres delegats en que s' demanava l' aprobació provisional de tots los articles del Reglament.

Lo senyor Pella suplicá que no s' dongués curs á aquesta adició per esser contraria á l' acordat pel Congrés; á lo que contestá lo senyor President, que no habenthi aprobat cap article del Reglament, optava per la llibertat de la discussió.

Lo senyor Castellar la defensá, manifestant que ella tendia á posar d' acort los senyors delegats de la majoria, puig era evident la contradicció en que habian incorregut los senyors Danés y Pascual al explicar com havia de entendrés l' article 1.ª, y que per altre part l' aprobació de l' adició era convenient perque no prejutjava cap qüestió.

La combatiren los senyors Cadafalch y Bertran, insistint en que pera encausar los debats y dirigir las discussions bastavan los articles que s' citavan en el article 2.ª de la proposició.

Lo senyor Sol parlá en prò, fent present que no solament se necessitava lo reglament pel bon ordre de las discussions, sino pera molts otras coses, com eran la publicació del Butlletí del Congrés, nombrament de taquígrafos, senyalar las sesions, etc.

Habentse procedit á votació que fou nominal, quedó retxassada per 33 vots contra 28.

En aquest estat lo senyor President manifestá, que no habent sigut aprobat lo reglament, ni tant sols pro-

visionalment y habent sigut negada l' aprobació dels articles que senyalaven sas atribucions, no s' considerava facultat pera senyalar dia per altra sessió, y que per lo tant ho acordés lo Congrés, pero despues de algunas explicacions del senyor Serraclará en las que exposá que la presidencia tenia las atribucions propias del cárrech, dit senyor President pera no interrompre la marxa del Congrés, y ab lo consentiment d' aquest, feu lo senyalament pera la proxima sessió.

S. RIBOT.

(Seguirá).

A LA TRISTESA

¡Quin dia avuy, vida mia,
per gosar de nostra amor,
á la regalada umbría
dels xipres que rega 'l plor!

¡Quin dia, amor dols, quin dia
per vessar á doll mon cor,
etern sàlich d' agonía
que degota ays de dolor!

Vina, acuya, que 'ls meus brassos
ja 's dale xen per ser llaços
de ton cos doblegadis.

Ay! ja 'm creman tes mirades!...
Ay! ja 'm xuclan tes besades!...
Ay! mal llamp que 't mitxpartís!

PAU BERTRAN Y BROS.

Dia dels Morts de 1878.

NOVAS

Han sigut designats pera formar lo Jurat que ha de dictaminar sobre la obra *Estudi hidrològich de Montserrat*, presentada al últim concurs obert per la *Associació d' Excursions Catalana*, los senyors següents: D. Julià Casanya, Rector de la Universitat; D. Ramon de Manjarrés, Director de la Escola Industrial; D. Francisco de P. Benessat, D. Tomás Lletget y D. Ramon Godina Langlin.

En 14 del corrent tingueren lloc en la *Associació d' Excursions Catalana* las eleccions pera renovació parcial de cárrechs, quedant constituhida la Junta Directiva pera l' any actual del modo següent: D. Ramon Arabia y Solanas, President; D. Anton Elias de Molins, Conservador del Museo; D. Isidro Martí y Turró, Bibliotecari Arxiver; D. Ramon Avellan, Tresorer; y D. Joan Bru Sanclement, Secretari.

De New-York han fet proposicions al mestre Goula pera dirigir durant dos mesos, en 1882, la gran orquestra qu' ha d' inaugurar l' Exposició.

Se li ofereixen 30,000, y segons la *Crónica de la Música* es probable que l' distingit mestre catalá accepte ditas proposicions.

La societat literaria *Lo Rat-Penat*, de Valencia, ha nombrat pera constituir lo jurat del certámen literari d' enguany als senyors D. Jascinto Labaila, D. Teodor Llorente, D. Cirilo Amorós, D. Jascinto Verdaguer, don Joseph M. Torres, D. Salvador Ginés y D. Joaquim Agravassot.

S' anuncia la próxima arrivada á Barcelona del célebre pianista Rubinstein contractat per la empresa del Teatre Principal ab objecte de donar alguns concerts de son instrument. No hi ha perqué consignar ab quanta satisfacció veuriem confirmada aquesta notícia.

Se tracta de conmemorar en la nostra ciutat lo centenari de Calderon de la Barca ab un certámen literari catalá, indicantse ja pera formar part del jurat á respectables escriptors.

A la respectable edat de 93 anys ha mort M^{rs}. Adelaida de Montgolfier, filla del inventor dels globos aerostàtics. Escriptora distingida habia colaborat entre altres publicacions en lo *Magasin universel*, *Magasin pittoresque* y en lo *Musée des familles*; ademés d' esser autora de varias obras qu' han vist la llum pública, deixa inédits una curiosa colecció d' autógrafo que possechia.

Próxima á tancarse la Exposició d' Arts decorativas, instalada en l' Institut de Foment del travall nacional, s' ha acordat fer en ella algunas proves d' iluminació elèctrica, de lo qual s' han encarregat los senyors Dalmau fill.

LLIBRES REBUTS

FAULES Y SÍMILS, per Mossen Jaume Collell, mestre en Gay Saber.

Un curt però molt agrado apléch de poesías que constitueix lo tercer quadern de la «Biblioteca dels escons de Catalunya» es lo llibret que ab aquell títol ha publicat darrerament lo distingit poeta Mossen Jaume Collell.

Y en veritat que es de doldre que l' llibre siga tan curt y fa desitjar una segona tanda de composicionetas per l' estil.

Apart del tendre *Himne matinal* ab que comensa, y de l' hermosíssima poesía *L' avar y son tresor* que deixa una forta impressió en l' ànima per sa esplayadora descripció, feta ab aquella valentia tan reconeguda en las obras del Senyor Collell, las altres composicions son del gènero literari anomenat faula.

Mes totas aqueixas faulas tenen no sols la ventatja de ser tan veritat y de deducció tan clara que las hi fan inútil la moraleja final, com se veu en *Lo mirall*, sino que baix lo punt de vista purament poètic caben perfectament en son domini per sas bellas descripcions y sa esquisida forma. *La poma y la castanya*, que transcribím, y *Corbs y rossinyols* per exemple, son dos poesías delicadíssimas.

Mes no vol dir que al mateix temps no se'n trega sempre una llissó molt útil. Diguinho *Lo gos remader* que es la que 'ns fa més gracia per aquell tó tan casullá y tan planer ab que la va comptant: y diguinho *Lo gall*, *La cassa de grills* y *Lo cǎ pressumpcio*s tan ben pensadas com facilment fetas.

Per fi, la qualitat que hi ressalta sempre y que nos altres estimém en molt, es la que veyém dibuixada en tots los escrits del senyor Collell, es á dir, que no s' disfressa, que va *tal com raja*, qu' afronta totas las ventatjas é inconvenients de dir sempre las cosas *clar y català*; aixís ja 's nota á las quatre ratllas que serveixen de pròlech y que respiran una franquesa habitual y un genit trempat en son autor que parla prou en favor seu.

La primera tanda de las *faulas y símils* te 50 planas, está impresa en l' estampa de Ramon Anglada, Vich, y 's ven á mitja pesseta.

ALBUM POÉTICO CASTELLANO-CATALAN que la redaccion de *Lo Rossinyol del Ter* dedica al ilustre poeta D. José Zorrilla.

Ab motiu de la anada á Girona del poeta Zorrilla, la redacció d' aquell periódich li ha dedicat un volum de versos de diferents autors catalans y castellans, qual principal objecte deu haber sigut cumplimentarlo.

Fa un volum de 122 planas y porta al devant un gravat representant al celebrat poeta.

Està imprès en la casa de Pau Puigblanquer, Girona, y 's ven á 6 rals.

LA ESCALA ALCOHÓLICA Y LA CUESTIÓN LANERA, por don José Ferrer y Vidal.

Tal es lo títol ab que l' incansable propagador dels bons principis proteccionistas ha publicat un folleto encaminat á dar una forta y contudent ferida á las utòpicas teories dels partidaris del lliure cambi, qual realisació lo que en veritat produhirian fora la ruina de nostra industria y la ruina y la vergonya de tota Espanya.

Lo senyor Ferrer y Vidal exposa lo que tractaren los lliure-cambistes en la célebre funció de tarde del 14 de Novembre últim en lo teatro Real de Madrid sobre la producció vinícola y l' comerç internacional, deduhint-sen que s' pretenia fer de tota Espanya una vinya y exportar 100 ó 120 milions de hectolitros de vi (halant als agricultors ab esperansas imaginaries) y en plegar totas las industries quals gèneros trevallan las altres nacions ab más ventatja, celebrant ab elles tractats de comers per qu' en cambi 'ns compressin nostres vins. Sols aixís s' acabaria ab la riquesa tan injusta com iniuciament adquirida per las comarcas industrials.

Ab un sentit pràctic verament català lo senyor Ferrer fa veure clar com es impossible l' obtenir tal cantitat de vi en pochs anys y com dat cas que hi arribés seria ruinosa per los mateixos viticultors perque l' exportació no podria pasar de un milló y mitj de hectolitros segons datos irrevocables que exposa; y aixó sense comptar ab que 'ls Estats Units estan á punt d' inundarho tot ab lo such de sos pampols que ab tan bona sort van propagantshi y allavors que 'n fariam dels altres milions fins arrivar á 120? ¿A quins preus haurien de donarlo? Molt destrament descriu també l' autor los meetings de Bradford dels 26 y 27 del mateix Novembre en que's acordá alsar protestas contra Espanya amenassantla ab no volquer més los vins (dels de Jerez ne consumeix Inglaterra 'l 70 per 100) sino rebaixava 'ls impostos posats sobre 'ls productes de Bradford y 's tractá als manufacturers catalans de monopolistas.

Si no estesssem convensuts de l' identitat entre 'ls lliure cambistes espanyols y 'ls metalisats fabricants inglesos en l' odi á Catalunya, si be per diferentas cau-

sas nos sorprendría la perfecta armonía que regna en l' objecte de totes las anteriors reunions.

Per assó l' senyor Ferrer y Vidal acaba son magnífich folleto que voldriàm veure en mans de tothom ab aqueixas valentas expressions «Si, no ho oblidem: mentres nos dongui alé la més remota esperansa, mentres conservém lo més petit resto de nostras exigüas forças, combatirém vostres errors, vostres verinosas teorías; y ay de vosaltres mateixos! ay de aqueix mateix teatro Real! ay del país enter lo dia en que lògreu la complerta realisació dels vostres propòsits!»

Lo folleto per qual publicació felicitém ab tot nostre cor a don Joseph Ferrer y Vidal no mes te 24 planas, es de fàcil y correcte estil y está imprès en casa l's successors de Ramirez y Comp. Barcelona.

BELLAS ARTS

Al encarregarnos d'aquesta secció del periódich, debem quatre paraules al públich que 'ns ha d' afavorir ab la seva atenció, perquè es tal la línia de conducta que 'ns hem trassat pera sortir en be d'aquesta empresa que no 'ns estranyaria gens que las nostras apreciacions y manera de juciar xoquesssen á més de quatre que crehuen ja haber dit l' última paraula en matèries de crítica artística donats l' enfassis y petulancia ab que soLEN tocar aquestas qüestions.

Professém en matèries d'art un criteri potser un xich massa absolut; dihem bo á lo que 'ns agrada; dolent á lo que no 'ns satisfà y aquest criteri si be purament individual, y que no tractém d'imposar á ningú, es lo qu' ha de dominar en tots nostres articles de crítica, puig qu' aixíz denominarem als que surten de nostra ploma escarrimba. No s'atribueixi aquesta declaració á una escesiva falta de modestia, perquè en nostres días acostumém á dir crítichs á tots los que en sos escrits parlan de lo que ménos entenen. Y encara bo que 's dignen apreciar per sos propis ulls las obras que van á juciar, puig que d' algun nos han dit, y 'ns guardarém molt be de desmentirlo, que sols excepcionalment arriba á veurer las obras qu' ell mateix critica. Coneixém una fórmula abonadíssima per aquest cassos; s' arriba á la redacció y un se recorda qu' ab tot y estar encarregats de la secció de Bellas Arts s' ha descuidat de passar per ca 'n Parés y demés establiments ahont s' exposan las obras d' art; no hi ha per xó qu' apurarse; agafant

los primers periódichs que un troba á ma, copiant de aquí y retallant d' allá, y aquí un terminatxo y allí un altre, donan per acabat l' article que firman segons ells se pensan ab la mateixa autoritat qu' ho faria Carlos Blanch. Véjan si á aquests no se 'ls pot anomenar crítichs cursis

Ditas aquestas paraules, que en conciencia debiam á nostres lectors, passem decididament á cumplimentar nostre encàrrec.

En la Exposició-Parés habem vist aquests dias dos

creyém que may á ningú se l' hi acudirà judic r als grans artistas per bocetos més ó ménos ben apuntats pero qu' al cap y al fi no passan de tals. Si fossen pintors y sapiguessem, com lo senyor Meifren, pender del natural apuntes com los de que parlem, nos dedicariam á obras de més empresa.

L' aquarela del senyor Caba, profesor de l' Escola de Bellas Arts es una de las obras que més nos han agratit d'aquest autor, tant per la soltura ab que està tocada com per lo correctíssim dibuix de sa fesomia que la fa reconeixer de moment als que coneixen l' original.

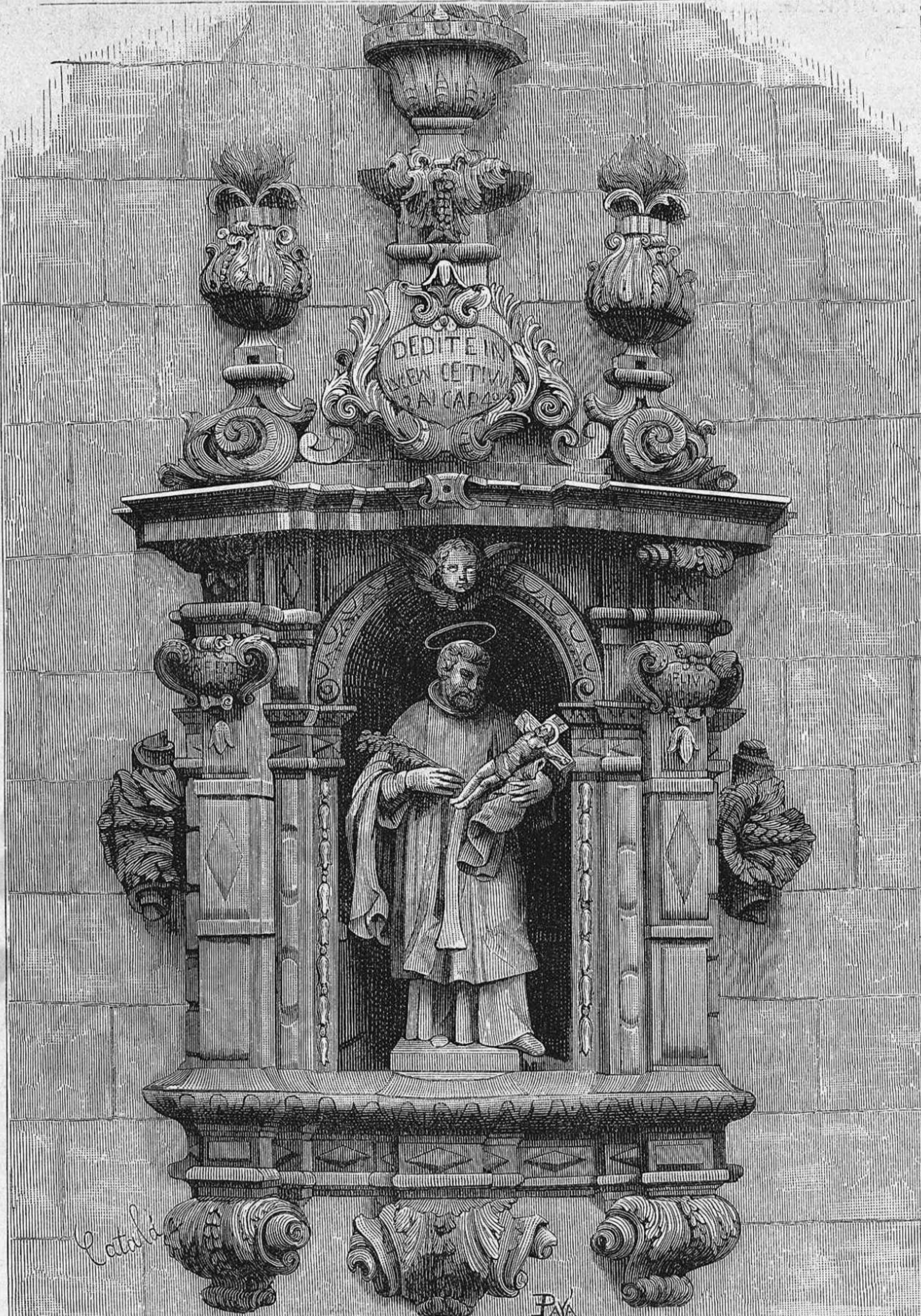
Ja 'ns mereixia lo senyor Caba lo concepte de ser lo primer retratista de Barcelona y sa darrera obra nos fa perseverar en tal opinió, per lo qual lo felicitém cordialment y l' hi doném mil enhorabonas.

Lo senyor Martí ha exposat una marina bona com totes las seves, pintada con mucho jugo, com diuen los que hi entenen, y si l' senyor Martí ha gués de fer cas de nostres concells, com no 'n te cap necessitat, l' hi diríam que's dediqués especialment al gènero del quadro en qüestió. No hem de deixar passar sens correctiu la opinió dels que sostenen que las obras de aquest autor pecan sobradament d'amannerades. Á los que aixíz crehuen los hem de preguntar qu' es lo que comprenen ab la paraula amannerament. ; Volen significar que l' artista pinte sempre lo mateix? Creyém que no. ; Volen significar que en totes las produccions del artista amannerat s' hi veu sempre una mateixa manera de sentir? Si es aixíz, creyém qu' aixíz lluny de fer mal al artista lo fa més gran, puig que l' converteix en una personalitat; amannerat, en tal acepció, estava Goya, i y quin amannerat! amannerat estava Fortuny, amannerat Gustavo Doré lo dibuixant de més fantasia, amannerat tots los artistas que no necessitan firmar las

seves obras pera descubrir sa personalitat. Ja tindrém ocasió de insistir més endavant sobre aquesta important qüestió.

Per acabar parlarém de dues obras del senyor Borrell, retrato la una, y l' altra especie d' alegoria que representa un esparver menjantse un auçellet sobre de una roca. Abdos quadros son recomanables, especialmente lo retrato abocetat, qual colorit revela desseguida la experimentada ma de son autor.

UN AFICIONAT.

CAPELLA ANGULAR DE SAN FRANCISCO XAVIER EN LA IGLESIA DE BETLEM

quadrets, petits apuntes del natural, d' en Meifren. Son dos estudis molt ben tocadets que denotan lo bon gust ab que aquest jove executa sus obras, y en tal concepte hem de confesar que son molt apreciables; á pesar de tot nosaltres creyém que l' siti adequat pera tals estudis son las parets del taller, ahont serveixen perfectament com á datos pega empender obras de més empenyo. Solsament per curiositat es que 'ns agrada veurer los bocetos que formavan las primeras tentativas d' artistas que tenen ja avuy adquirit un nom universal y

seves obras pera descubrir sa personalitat. Ja tindrém ocasió de insistir més endavant sobre aquesta important qüestió.

Per acabar parlarém de dues obras del senyor Borrell, retrato la una, y l' altra especie d' alegoria que representa un esparver menjantse un auçellet sobre de una roca. Abdos quadros son recomanables, especialmente lo retrato abocetat, qual colorit revela desseguida la experimentada ma de son autor.

UN AFICIONAT.